

Uzasadnienie

do projektu dokumentu rządowego pn.:

**„Polityka wieloletnia państwa na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa w Polsce
(z uwzględnieniem etapów prac zainicjowanych w roku 2018)”**

Wobec stanu demograficznego polskiego społeczeństwa oraz trudnej i dotąd nierozwiązanej sytuacji w obszarze pielęgniarstwa i położnictwa w kraju, dotyczącej braków kadrowych w tych zawodach, trudnych warunków pracy, w tym niekorzystnych warunków płacowych, Minister Zdrowia uznał za niezbędne podjęcie działań na rzecz poprawy sytuacji w tym zakresie.

W dniu 21 kwietnia 2017 r. Minister Zdrowia powołał Zespół do spraw opracowania strategii na rzecz rozwoju pielęgniarstwa i położnictwa w Polsce (zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 kwietnia 2017 r. w sprawie powołania Zespołu do spraw opracowania strategii na rzecz rozwoju pielęgniarstwa i położnictwa w Polsce - Dz. Urz. Min. Zdrów. poz. 50 i 102), zwany dalej „Zespołem”. Prace nad dokumentem przygotowywanym przez Zespół były poprzedzone zdiagnozowaniem i zdefiniowaniem najważniejszych problemów występujących w systemie opieki zdrowotnej, dotyczących obszaru polskiego pielęgniarstwa i położnictwa. Problemy te dotyczą m.in.:

- 1) zbyt małej liczby pielęgniarek i liczby położnych w systemie ochrony zdrowia, co przekłada się na niski wskaźnik pielęgniarek i położnych na 1 tys. mieszkańców;
- 2) braku w systemie ochrony zdrowia profesji współuczestniczących w bezpośredniej opiece nad pacjentem, wspomagających pracę pielęgniarek;
- 3) niewystarczającej regulacji dotyczącej liczby i kwalifikacji pielęgniarek i położnych realizujących świadczenia gwarantowane w poszczególnych zakresach świadczeń;
- 4) braku ustalenia przez podmioty lecznicze posiadające umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia minimalnych norm zatrudniania, pomimo obowiązujących regulacji prawnych w tym zakresie;
- 5) niedostatecznego określenia ról i kompetencji pielęgniarek i położnych w systemie opieki zdrowotnej;
- 6) warunków pracy pielęgniarek i położnych (w tym również m.in. związanych z możliwością posługiwania się nowymi technologiami np. prowadzenie dokumentacji w postaci elektronicznej);

7) jakości kształcenia przeddyplomowego i podyplomowego i wprowadzania nowych form kształcenia (e-learning, telepielęgniarstwo).

Zespół zakończył prace z dniem 31 grudnia 2017 r. Opracowany dokument pn. „Strategia na rzecz rozwoju pielęgniarstwa i położnictwa w Polsce”, zwany dalej „Strategią”, został przyjęty przez Ministra Zdrowia i stał się jednym z istotnych narzędzi w realizacji polityki zdrowotnej w perspektywie wieloletniej.

W ocenie środowiska zawodowego pielęgniarek i położnych powstała potrzeba wzmocnienia rangi dokumentu – Strategii opracowanej w 2017 r. – oraz zagwarantowania realizacji określonych działań na poziomie krajowym przez przedłożenie go Radzie Ministrów. W związku z powyższym, Strategia przyjęła ostatecznie formę dokumentu pn. **„Polityka wieloletnia państwa na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa w Polsce (z uwzględnieniem etapów prac zainicjowanych w roku 2018)”**, zwana dalej „Polityką na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa”.

Polityka na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa jest to pierwszy w kraju dokument planistyczny, który odpowiada na postulaty środowiska zawodowego pielęgniarek i położnych, wzywającego do stworzenia strategicznego dokumentu, który nakreśli ramy i kierunki rozwoju pielęgniarstwa i położnictwa w Rzeczypospolitej Polskiej, z uwzględnieniem aktualnej sytuacji tych grup zawodowych oraz zabezpieczenia potrzeb zdrowotnych społeczeństwa w kontekście epidemiologiczno-demograficznym.

Dokument odpowiada obszarom problemowym gdzie zidentyfikowana została konieczność poprawy sytuacji: kształcenie przed i podyplomowe pielęgniarek i położnych, rola i kompetencje pielęgniarek i położnych w systemie ochrony zdrowia, normy zatrudnienia – liczba pielęgniarek i położnych i ich kwalifikacje w poszczególnych zakresach świadczeń zdrowotnych, warunki pracy, wynagrodzenia i prestiż zawodów pielęgniarstwa i położnictwa, upowszechnienie w systemie opieki zdrowotnej zawodu pomocniczego dla zawodu pielęgniarstwa w bezpośredniej opiece nad pacjentem.

Polityka państwa na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa to dokument dedykowany jednej z najważniejszych i najliczniej reprezentowanych profesji udzielających świadczeń zdrowotnych w systemie opieki zdrowotnej. Dokument ten określa kierunki działań dla poprawy sytuacji i wzmocnienia polskiego pielęgniarstwa i położnictwa, z uwzględnieniem w szczególności zapewnienia wysokiej jakości, bezpieczeństwa i optymalizacji dostępności do świadczeń zdrowotnych udzielanych przez pielęgniarstwa i położne.

Realizacja zawartych w Polityce na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa celów i działań docelowo wpłynie na poprawę funkcjonowania krajowego systemu opieki zdrowotnej, odpowiednie rozmieszczenie i wykorzystanie zasobów opieki zdrowotnej, w tym kapitału ludzkiego jakim są profesjonaliści zawodowi w obszarze pielęgniarstwa i położnictwa.

Głównym celem Polityki na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa jest wypracowanie rozwiązań zapewniających wysoką jakość, bezpieczeństwo i dostępność do opieki pielęgniarstwiej i położniczej dla pacjentów i społeczeństwa przez zwiększenie liczby pielęgniarek i położnych w polskim systemie opieki zdrowotnej i powstrzymanie emigracji zarobkowej tej grupy zawodowej, zmotywowanie absolwentów do podejmowania pracy w zawodzie pielęgniarki i położnej oraz utrzymanie na rynku pracy pielęgniarek i położnych nabywających uprawnienia emerytalne.

Polityka na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa zawiera diagnozę i definicję problemów systemowych w obszarze pielęgniarstwa i położnictwa, kierunki interwencji, harmonogram oraz wskaźniki efektywności działań.

Opracowany dokument wskazuje obszary priorytetowe, wyznacza cele oraz identyfikuje główne narzędzia ich osiągnięcia w perspektywie 5-, 10- i 15-letniej.

Obszary priorytetowe ujęte w Polityce na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa to:

- 1) kształcenie przed- i podyplomowe pielęgniarek i położnych;
- 2) rola i kompetencje pielęgniarek i położnych w systemie ochrony zdrowia;
- 3) normy zatrudnienia – określenie liczby pielęgniarek i położnych oraz ich kwalifikacji w poszczególnych zakresach świadczeń;
- 4) warunki pracy, wynagrodzenia i prestiż zawodów pielęgniarki i położnej;
- 5) nowy zawód medyczny jako zawód pomocniczy dla zawodu pielęgniarki w systemie opieki zdrowotnej.

Określone w Polityce na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa rozwiązania mają na celu m.in.:

- 1) zwiększenie liczby studentów na kierunku pielęgniarstwo i położnictwo przy uwzględnieniu jakości kształcenia;
- 2) poprawę jakości kształcenia na kierunku pielęgniarstwo i położnictwo;
- 3) zmianę w systemie kształcenia podyplomowego;
- 4) poprawę warunków pracy pielęgniarek i położnych;
- 5) określenie ról i kompetencji pielęgniarek i położnych w systemie ochrony zdrowia;
- 6) określenie faktycznej liczby pielęgniarek i liczby położnych w systemie ochrony zdrowia, wraz z określeniem docelowych wskaźników na 1 tys. mieszkańców;
- 7) wypracowanie regulacji dotyczącej liczby i kwalifikacji pielęgniarek i położnych realizujących świadczenia gwarantowane w poszczególnych zakresach świadczeń;
- 8) wypracowanie mechanizmów motywujących podmioty lecznicze, posiadające umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia, do określenia minimalnych norm zatrudniania;
- 9) rozwój badań naukowych w pielęgniarstwie;

10) wprowadzenie do systemu opieki zdrowotnej profesji współuczestniczącej w bezpośredniej opiece nad pacjentem, wspomagającej pracę pielęgniarek.

Każdy z celów będzie realizowany przez konkretne narzędzia i działania zdefiniowane dla każdego z obszarów priorytetowych, ze wskazaniem terminu realizacji, podmiotów odpowiedzialnych oraz współpracujących w ich realizacji oraz harmonogramu prac.

Stopień realizacji celów będzie podlegał cyklicznej ocenie, tj. będzie obejmować 5-letnie okresy realizacji (zgodnie z harmonogramem), z wykorzystaniem wskaźników właściwych dla danego obszaru priorytetowego, co zostanie przedstawione w formie raportu.

Dokument ma charakter strategiczny i bezpośrednio nie wprowadza żadnych rozwiązań prawnych i tym samym nie określa skutków finansowych dla sektora finansów publicznych, w tym dla budżetu państwa. Zawiera on analizę sytuacji wraz ze wskazaniem narzędzi, które w czasie obowiązywania Polityki na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa mogą zostać wdrożone w ramach odrębnych projektów aktów normatywnych.

Natomiast środki finansowe przewidziane na realizację celów i działań, które zostały określone w dokumencie będą pochodzić z wielu źródeł, w tym m.in. z publicznych funduszy krajowych, tj. budżetu państwa oraz państwowych funduszy celowych, a także środków innych jednostek sektora finansów publicznych, publicznych środków wspólnotowych oraz innych źródeł.

Projekt Polityki na rzecz pielęgniarstwa i położnictwa nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.